

[ІЗ ГАЛИЦЬКИХ ОБРАЗКІВ]

*

Лісовою вузькою дорогов,
Що нависла ожини терном,
Непогідного дня і хмарного
Я із города йшов вечором.

Вже пора була пізня осінна,
Стоковий вітер холодом дув;
Якась пісня мні в усі незмінна
Все бриніла, хоч сум серце гнув.

І, задуманий, звільна бреду я,
Розвертаю ожини гілки,
Лист зів'ялий додолу трясу я.
І хрустять під ногов сушники.

Втім, гляди, проти мене в потоці
Ледве-ледве плетесь чоловік:
Губ кобеля прип'ята при боці,
А на плечах дров в'язку волік.

Його одіж — то латка на латці,
Груди голі, лиш шкіра та кість,
На ногах із онуч старі капці
По ожинах порвались на злість.

А лице — чи ви бачили глину? —
Ні то жовте, ні буро-бліде,
З-під старенької шапки вдолину
Сивий волос у космах паде.

До землі похилили го труди,
А ще дужче дров в'язка гнітить,
І щось страшно хрипить в його груди,
Мов підрізаний в болю хрипить.

Він, у землю понуривши очи,
Наблизивсь вже до мене досить;
А втім глипнув, і крикнув, і скочив,
У ожинах хотів себе скрити.

Та дарма тільки ноги старії
Покривавив в колючім терні
І, тремтячи, в страсі, без надії,
Вже й не смів приглядатись мені.

З його плеч упав дров зв'язок грубий,
Аж тернина під ним подалась,
Із кобелі розсипались губи,
Бо кобеля в хащі зап'ялась.

«Не лякайтесь, дідусю! — сказав я,—
Я ж зробити не хочу вам зла».
І якмога старого втішав я,
Та дарма моя мова була.

Він стояв у хащі, мов заклятий,
Дилькотіли коліна під ним,
І душив його кашель завзятий
Та перестрах з обличчям грізним.

«Ох,— промовив дідусь аж по хвили,—
Най то сього не тямить вам бог,
Що такий мені страх ви зробили,
Що я мало на місці не здох!»

«Та чого ж ви, дідусю, злякали[сь]?
Я ж на вас не кричав, не грозив.
Чи ви, може, спіткатись боялись
З кимсь, що лихо яке б вам зробив?»

«Говори! А лісничий! Не знаєш,
Що лісничий у нас, наче звір!

Вже пропав, як го в лісі спіткаеш!
Б'є до півсмерті! Ох, синку, вір

Мому слову! Старий я, у гробі
Вже одною ногою давно,—
То не стану брехати о собі...» —
«Але ж, діду, таж вам студено!

Ваші ноги всі в крові і босі,
Ви трясетесь, ви хорі, мабуты!» —
«Що ж робити, небоже,— і досі
Я не маю ноги в що обуць.

Я не маю хребта чим прикрити,
Бо за кару, знать, господь мене
Велів смерті на світі лишити:
Все зблизиться вона і мине.

Всіх забрала, хто звався мні ріднею,
Всіх, кого я знавав і любив,—
Ще донька лиш була, та й над нею
Сам могилку я сипать ходив.

А тепер у хатині самотній
Між людьми я, мов в лісі, живу,
Хоровитий, слабий, безrobotній,—
Ще й наслали нам нужду нову.

Ще заперли нам лісі! А без ліса
Чим же бідному жити тепер?
Але що їм! Тікай хоч до біса,
Щоб йому лиш в руках ти не вмер!

От гляди, я старий, слабовитий,
А ще в ліс волочуся часом;
То сухого гілляччя вломити,
То на губи де-де з кошельом.

Та колись тут зловив мене: губи
Розметав по землі і за кій,
Мене вдарив в лице — і два зуби,
Два останні вибив як стій!

От тепер я так вас ізлякався,
Що подібно ви вбрані, як він:
«Ну,— подумав я,— то ж ти попався,
Вже по тобі не бовкне і дзвін».

Ті слова, мов жало, защеміли
Аж на дні десь у серці мені,
На очах мені сльози гремтіли,
Як скінчив дідусь вісті сумні.

«На вам, діду, хоч чоботи тії,
Що на плечах несу я — отож,
В них загієте ноги старії.
Бо до міста не близько й мороз.

На вам плащ, хоч старий вже й дірявий,
Та бо ліпшого й в мене нема,—
Най вас гріє...
Не докучить чень дуже зима».

Знов старий затремтів, здивувався,
В мене впер своє око мутне:
«А ти хто, що до мене прийнявся,
Щоб дарунком зманити мене?»

Коли ти дух лихої гієни,
Захотів мою душу купить,
То пропадь! Хоч старий і нужденний,
То волю життя в нужді кінчить!»

«Але ж що вам такого, дідусю?
Що вам сниться? Таж я чоловік,
Хоч словами к богам не молюся,
Но добра я ся ще не відрік!

Те, що можу вам дати, приймайте,
Сам я бідний, зарібна рука!
Що ж, дідусю, живіш, не тримайте
Плащ в руках, бо мороз натиска!»

«Ох, небоже, щастя тобі боже
За твоє милосердя над мнов.

Я ж не думав, що хто мні pomoже,
Бо такого до днесь не найшов.

Чобітки я з подяков приймаю,
Бо болять старі ноги мої,
Но плаща я не хочу, не знаю
Панських строїв на своїй спині.

Я ж у лісі би других лякав ним,
Так, як ти налякав ось мене,
А у місті шандарям преславним
Се сейчас би здалось крадене.

От завдай мені, сину, на плечі
Тую в'язку й опеньки ще ті
Поможи у кобелю зверечи,
І піду я у місто собі».

Все сповнив я по просьбі старого,
І, стогнучи, зігнувшись в лук,
Він пішов — і хрипло у нього
В груді

І за ним ще довгенько дививсь я,
Поки в лісі не щез у яру,
Но ще здалека вухом ловив я
Хрип, що грудь його різав стару.

І я думав: «О будь же прокляте
Тее панське одіння тісне,
Що до тебе, обдертий мій брате,
Неподібним чинило мене!»